

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — К.: Каннон, А.С.К., 2003. — 1104 с.

ISBN 966-7623-03-3

У книзі докладно прокоментовано Кримінальний кодекс України, який набрав чинності з 1 вересня 2001 року. Роз'яснення у кримінальних справах, що були дані Пленумом Верховного Суду України у постановках 1963–2000 років, адаптовані у коментарі до нового Кримінального кодексу України. Наведено нормативно-правові акти, які повинні враховуватися при застосуванні статей Кодексу.

Книга розрахована на суддів, працівників прокуратури, органів безпеки, внутрішніх справ, податкової міліції, митних органів, інших правоохоронних органів, командирів військових частин і начальників військових установ, адвокатів і юридичних консультантів, викладачів і наукових працівників, аспірантів і ад'юнктів, студентів, курсантів і слухачів навчальних закладів. Може бути корисною для всіх, хто цікавиться питаннями правового забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, а також правового забезпечення запобігання злочинам.

ББК 67.9(4УКР)308+67.308

ISBN 966-7623-03-3

© Войко А.М., Брич Л.П., Гришук В.Ж., Дудоров О.О., Мельник М.І., Музика А.А., Навроцький В.О., Ришелюк А.М., Хавронюк М.І., 2001.
© "Каннон", підготовка видання, 2002.

складу цього злочину. За наявності підстав такі дії можуть розцінюватися як відповідне службове зловживання (ст. ст. 364 чи 365).

Закінченням цей злочин при вчиненні його у першій формі вважається з моменту незаконної відмови у прийнятті до навчального закладу, у другій — з моменту висунення незаконної вимоги оплати за навчання.

4. Суб'єктом цього злочину може бути особа, яка наділена відповідними повноваженнями щодо прийому на навчання та визначення його умов. До таких осіб належать: 1) члени приймальних комісій; 2) інші особи, уповноважені здійснювати прийом на навчання та визначати його умови (керівники навчальних закладів, службові особи кадрових служб).

5. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом.

Якщо незаконна відмова у прийнятті до навчальних закладу чи незаконна вимога оплати за навчання у навчальних закладах були вчинені з мотивів прямого чи непрямого обмеження права на освіту за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, вчинене потребує кваліфікації за відповідною частиною ст. 161.

Конституція України (ст. 53).

Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 р. (ст. ст. 6, 34, 39, 41, 43)

Закон України "Про професійно-технічну освіту" від 10 лютого 1998 р. (ст. 5).

Закон України "Про загальну середню освіту" від 13 травня 1999 р. (ст. ст. 4, 6).

Закон України "Про позашкільну освіту" від 22 червня 2000 р. (ст. ст. 4–6).

Закон України "Про охорону дитинства" від 26 квітня 2001 р. (ст. 19).

Положення про загальноосвітній навчальний заклад. Затверджено постановою КМ № 964 від 14 червня 2000 р. (п. п. 20, 21).

Стаття 184. Порухення права на безоплатну медичну допомогу

1. Незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги в державних чи комунальних закладах охорони здоров'я, —

карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців.

2. Незаконне скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я —

карається штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років.

1. Об'єктом злочину є право громадян на охорону здоров'я та медичну допомогу, у т. ч. на безоплатну медичну допомогу у державних та комунальних закладах охорони здоров'я.

2. З об'єктивної сторони злочин може бути вчинений у двох формах: 1) незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги в державних чи комунальних закладах охорони здоров'я (ч. 1 ст. 184); 2) незаконне скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я (ч. 2 ст. 184).

Поняттям *медична допомога* охоплюються лікування, профілактичні заходи, які провадяться при захворюваннях, травмах, поло-

гах, а також медичний огляд та деякі інші види медичних робіт (близким до цього поняття є поняття "медичні послуги").

Закладами охорони здоров'я є санітарно-профілактичні, лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі, санаторно-курортні, аптечні, науково-медичні та інші заклади, які забезпечують безпосередню охорону здоров'я населення (лікарні, поліклініки, диспансери, клініки науково-дослідних інститутів, пологові будинки, санаторії). **Державними** є такі заклади охорони здоров'я, які створені на базі державної власності і фінансуються з державного бюджету, **комунальними** — створені органом місцевого самоврядування або органом місцевого самоврядування спільно з місцевою державною адміністрацією як засновником (співзасновником) на базі чи за участю комунальної власності та за відповідного фінансування з місцевого бюджету.

Незаконною слід визнавати вимогу оплати за надання медичної допомоги, яка має місце у випадку, коли така оплата: а) не передбачена в Україні загалом, у даному закладі охорони здоров'я чи для даної категорії осіб зокрема; б) вимагається у розмірах, що перевищують офіційно встановлені; в) вимагається у не передбаченій нормативно-правовими актами формі.

Склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 184, має місце у разі незаконної вимоги оплати за надання медичної допомоги як громадянам України, так і іноземним громадянам, а також особам без громадянства, коли така допомога їм має надаватися безоплатно згідно з законами України та міжнародними угодами.

Незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги утворює склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 184, лише у разі, коли вона має місце щодо надання такої допомоги тільки у державних та комунальних закладах охорони здоров'я.

Діяння, яке передбачене ч. 1 ст. 184, необхідно відмежовувати від одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації (ст. 354). Ці діяння відрізняються між собою за двома основними моментами. По-перше, за суб'єктом злочину. Відповідальність за злочин, передбачений ч. 1 ст. 184, може нести працівник як державного, так і комунального закладу охорони здоров'я. Крім того, це може бути як службова особа, так і працівник, який такою особою не є. Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 354, може бути лише працівник державного підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою. По-друге, при вчиненні діяння, відповідальність за яке встановлена ч. 1 ст. 184, винний незаконно вимагає внесення відповідної оплати на користь закладу охорони здоров'я, в якому він працює, а при вчиненні діяння, передбаченого ст. 354, він вимагає незаконної винагороди для себе особисто.

Змістом другої форми цього злочину (ч. 2 ст. 184) є **незаконне скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я**. Згідно з Конституцією України (ст. 49), існуюча мережа державних і комунальних закладів не може бути скорочена. Виходячи з того, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ч. 1 ст. 64), а ст. 49 Основного Закону таких випадків не

передбачає, то існуюча мережа зазначених закладів може бути скорочена лише в умовах воєнного або надзвичайного стану (ч. 2 ст. 64). Скорочення такої мережі в інших випадках визнаватиметься незаконним.

Під **мережею державних та комунальних закладів охорони здоров'я** розуміється сукупність таких закладів, розташованих на певній території (республіки, області, району, міста). **Скорочення** такої мережі — це насамперед зменшення загальної кількості зазначених закладів. Як скорочення слід розглядати також перепрофілювання існуючих закладів охорони здоров'я, їхніх структурних ланок, зменшення кількості ліжко-місць певного профілю, кількісного і якісного складу медичного персоналу, якщо це порушує існуючі нормативи і знижує рівень охорони здоров'я населення.

Закінченням цей злочин при вчиненні його у першій формі вважається з моменту висунення незаконної вимоги оплати за надання медичної допомоги, а в другій — з моменту фактичного скорочення існуючої на певній території мережі державних або комунальних закладів охорони здоров'я.

3. Суб'єктом злочину у першій його формі можуть бути працівники державних чи комунальних закладів охорони здоров'я (як службові, так і неслужбові, наприклад, головний лікар, завідуючий відділенням, лікар, медсестра, реєстратор тощо), у другій формі — службові особи, до компетенції яких належить забезпечення існування повної мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я. Якщо службова особа видала нормативний акт про незаконне скорочення мережі зазначених закладів, перевищивши при цьому свої службові повноваження, вчинене за наявності підстав слід додатково кваліфікувати за ст. 365.

4. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом.

Конституція України (ст. ст. 49, 64).

Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. (ст. ст. 11, 16).

Рішення КС у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти" (справа про платні медичні послуги) № 15-рп/98 від 25 листопада 1998 р.

Угода про надання медичної допомоги громадянам держав — учасниць співдружності незалежних держав від 27 березня 1997 р.

Протокол про механізм реалізації Угоди про надання медичної допомоги громадянам держав — учасниць співдружності незалежних держав від 27 березня 1997 р.

Постанова КМ від 17 вересня 1996 р. № 1138 "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти".

Перелік видів захворювань і станів іноземних громадян, що потребують екстреної медичної допомоги. Затверджений наказом МОЗ № 225 від 16 липня 1997 р.

